ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії та
міжнародних відносин

_____Ольга МАКЛЮК

« 28 » серпня 2026 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ РІДНОГО КРАЮ В ШКОЛІ

підготовки магістра
денної та заочної форм здобуття освіти
освітньо-професійної програми Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
спеціальності 014.03 Середня освіта
галузі знань 01 Освіта

ВИКЛАДАЧ: Ігнатуша Олександр Миколайович, д.і.н., професор кафедри давньої і нової історії України та методики навчання історії

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри давньої і нової історії
України та методики навчання історії

Протокол №1 від "28" серпня 2026 р.
Завідувач кафедри давньої і нової історії
України та методики навчання історії

_____Галина ТУРЧЕНКО

Погоджено
Гарант освітньо-професійної
програми

_____Сергій ТЕРНО

2026 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Викладання історії рідного краю в школі

Зв`язок з викладачем:
E-mail: *ioleksa@outlook.com*
Сезн ЗНУ повідомлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238
Телефон: *(061)228-76-32*
Інші засоби зв'язку:
ZOOM: ідентифікатор 515 475 6024; пароль 79nTgv
ZOOM https://us06web.zoom.us/j/5154756024?pwd=UHY5cnB3R09rN21PaklCT2NYeHh5UT09;
Google-Meet https://meet.google.com/muw-cggz-avg ;
Кафедра: *давньої і нової історії України та методики навчання історії, 5 навч. корпус, к. 319.*

1. Опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є представлення студентам сучасних наукових поглядів на місцеву історію як невід'ємну й унікальну частку історії України і світу та навчання студентів враховувати новітні досягнення локальної історії, історичної регіоналістики, педагогіки і суспільні запити у практичній діяльності вчителя історії.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	**денна форма здобуття освіти**	**заочна форма здобуття освіти**
1	*2*	*3*
Статус дисципліни	**Вибіркова**	
Семестр	3-й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	20 год.	
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	20 год.	
Самостійна робота	50 год.	
Консультації	Згідно з розкладом: Онлайн, платформа ZOOM понеділок: 12.55-14.15; вівторок 11.25-12.45	
Вид підсумкового семестрового контролю:	**залік**	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
ЗК1. Здатність проводити наукові дослідження, оригінально та критично мислити, критично осмислювати проблеми в освіті та суміжних галузях знань: історії, психології, методології (дослідницька компетентність).	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, демонстрування, навчання на основі проектів.	Тестування; підготовка доповідей; участь у дискусії; створення і захист візуальних презентацій; захист індивідуальних робіт у форматах круглого столу та наукової конференції, написання есе
ЗК2. Спроможність надавати таку форму інформації, аби зрозуміло і недвозначно донести власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців, зокрема до школярів профільної середньої школи (мовно-комунікативна компетентність).	Бесіда, пояснення, інтерпретація результатів, частково-пошуковий, наочні методи	Усне опитування, тестування, імітаційний урок, навчальна дискусія, метод навчальних науково-дослідних проектів, створення і захист візуальних презентацій, написання есе
ЗК3. Здатність управляти робочими (організаційно-технічними) та навчально-виховними (освітніми) процесами в якості вчителя із застосуванням стратегічних підходів в умовах підвищеної складності, непередбачуваності та неповної інформації тощо (організаційна компетентність).	Метод проблемного викладу матеріалу, робота в групах, кейс-метод, індивідуальна робота	Тестування; навчальна дискусія, індивідуальне творче завдання
ЗК4. Спроможність нести відповідальність за внесок до професійних знань, практики та оцінювання результатів діяльності здобувачів освіти, команд та колективів (оцінювально-аналітична компетентність).	Робота в команді, індивідуальна робота, аналіз	Усне опитування, навчальна дискусія, імітаційний урок, імітаційний круглий стіл, імітаційна наукова конференція
ЗК6. Здатність діяти відповідально, свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).	Теоретичний аналіз наукової та навчально-методичної літератури, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, пояснення, диспут, демонстрування	Кейс-метод, навчальна дискусія, тестування, виготовлення і захист презентації, педагогічний експеримент
ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії (в тому числі в міжнародних проектах), роботи в команді,	Робота в команді, робота в парах, моделі толерантної поведінки	Усне опитування, навчальна дискусія, тестування, виготовлення і захист

спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня та різних культур (соціальна компетентність).	та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних відмінностей	презентації; розробка план-конспекту уроку
СК4. Здатність інтегрувати історичні, дидактичні, психологічні та методичні знання світового рівня для розв'язування складних задач у широких або мультидисциплінарних контекстах (загальнонаукова компетентність).	Теоретичний аналіз наукової та навчально-методичної літератури, формулювання гіпотез, планування та проведення досліджень, інтерпретація результатів, методи самокорекції, компаративістика	Тестування, усне опитування, навчальна дискусія, захист індивідуальних робіт у форматах круглого столу та наукової конференції.
ПРН1. Володіти ґрунтовними знаннями предметної області, належно використовувати фахову термінологію, розуміти основні напрями розвитку історичного пізнання, ефективно і вільно передавати ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, демонстрування, навчання на основі проектів.	Тестування; підготовка доповідей; участь у дискусії; створення і захист візуальних презентацій; захист індивідуальних робіт у форматах круглого столу та наукової конференції, написання есе
ПРН2. Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та інтерпретувати результати, створювати моделі та визначати їхню дієвість.	Бесіда, пояснення, інтерпретація результатів, частково-пошуковий, наочні методи	Усне опитування, тестування, імітаційний урок, навчальна дискусія, метод навчальних науково-дослідних проектів, створення і захист візуальних презентацій, написання есе
ПРН3. Знати концепції науково-дослідної та професійної діяльності й обирати методи дослідження в межах предметної галузі – історія.	Метод проблемного викладу матеріалу, робота в групах, кейс-метод, індивідуальна робота	Тестування, навчальна дискусія, індивідуальне творче завдання
ПРН4. Знати і застосовувати у власній освітній діяльності вимоги державних стандартів, навчальних програм, закономірності процесу навчання історії, цілі навчання історії, зміст історичної освіти, методи та форми навчання історії.	Робота в команді, індивідуальна робота, аналіз	Усне опитування, навчальна дискусія, імітаційний урок, імітаційний круглий стіл, імітаційна наукова конференція
ПРН6. Застосовувати сучасні методики викладання історії, демонструвати розуміння дидактичних понять в контексті навчання історії та соціогуманітарних дисциплін.	Теоретичний аналіз наукової та навчально-методичної літератури, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, пояснення, диспут, демонстрування	Кейс-метод, навчальна дискусія, тестування, виготовлення і захист презентації, педагогічний експеримент

ПРН7. Розробляти навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, адаптувати загальні методичні вимоги до специфіки конкретної педагогічної ситуації. Розробляти навчальні програми на основі модельних навчальних програм.	Робота в команді, робота в парах, моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних відмінностей	Усне опитування, навчальна дискусія, тестування, виготовлення і захист презентації; розробка план-конспекту уроку
ПРН14. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії.	Теоретичний аналіз наукової та навчально-методичної літератури, формулювання гіпотез, планування та проведення досліджень, інтерпретація результатів, методи самокорекції, компаративістика	Тестування, опитування, навчальна дискусія, захист індивідуальних робіт у форматах круглого столу та наукової конференції

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Підготовка вчителя до викладання історії краю:

Тема 1. Науково-педагогічний потенціал викладання історії рідного краю в школі.

Місце Історії рідного краю в системі освіти та науки. Об'єкт і предмет Історії рідного краю. Роль Історії рідного краю у формуванні громадянських та історичних компетентностей здобувачів середньої освіти. Співвідношення понять: історія краю, краєзнавство, локальна історія, історична регіоналістика. Історія рідного краю в середній школі України та Запорізької області зокрема: до і в період державної незалежності. Сучасні суспільні виклики викладанню Історії рідного краю.

Тема 2. Визначення і вивчення регіональних особливостей історії рідного краю.

Регіони України, їх визначення та історичні особливості: Галичина, Закарпаття, Буковина, Поділля, Волинь, Полісся, Правобережжя, Лівобережжя, Слобожанщина, Донеччина, Бессарабія, Запоріжжя, Таврія.

Історичні особливості Запорізького краю. Доісторична доба; Доба України-Руси; Запорізькі Вольності; Імперська доба; Українська національна революція; Радянська модернізація; Німецько-радянська війна (1941-1945 рр.); Трансформації радянської системи (друга половина 40-х – 80-і рр. XX ст.); Боротьба за незалежність (1990–1991 рр.); Утвердження державного суверенітету; Запоріжжя у часи революцій національної ідентичності та російсько-української геноцидної війни (2014–2023 рр.).

Змістовий модуль 2. Вироблення методики збору джерел до історії краю

Тема 3. Специфіка комплексів історичних джерел для реконструкцій історії краю.

Загальна характеристика комплексів джерел до вивчення і викладання історії краю. Особливості масивів масових джерел. Археологічні, речові, писемні, усні, аудіо-, відео-, електронні джерела. Унікальні джерела та їх генеруюча роль. Джерела особистого походження: спогади, свідчення, мемуари, щоденники, листи. Усноісторичні свідчення.

Потенціал системи місцевих архівів у вивченні історії рідного краю: Державний архів Запорізької області, міські, районні, поточні архіви, архіви установ. Приватні архіви та колекції.

Краєзнавчий ресурс музеїв Запорізької області: Національний заповідник «Хортиця» та Музей історії запорозького козацтва, Запорізький обласний краєзнавчий музей, Запорізький обласний художній музей, Музей історії зброї, Музей авіації та високих технологій «Мотор Січ», Музей ПрАТ «Дніпроспецсталь», Музей ретро-автомобілів «Фаетон», Музей

судноплавства «Чайка», Музей радянського побуту, Музей первісного мистецтва Національного історико-археологічного заповідника «Кам'яна Могила», Музей ПАТ «Дніпроспецсталь». Районні і міські краєзнавчі музеї м. Бердянськ, Мелітополь, Василівка, Пологи, Оріхів, Токмак. Віртуальні музеї і віртуальні тури музеями.

Бібліотечна мережа як ресурс пізнання історії рідного краю. Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека та її відділ краєзнавства як джерело знань про історію Запорізького краю.

Інтернет ресурси та інтернет-проекти вивчення та збереження історичної спадщини Запорізького краю.

Тема 4. Приклади використання історичних джерел у висвітленні та викладанні історії Запорізького краю.

Визначні дослідники історії Запорізького краю та їх наукова спадщина: Д.І .Яворницький, Я.П. Новицький, М.П. Киценко. Просвітницький спадок істориків 20–30-х рр. (М.Г. Філянський, П.І. Смолічев) та 60–80-х рр. XX ст. (В.Г. Фоменко, О.М. Гіммельфарб, М.П. Шевельов, А.Л. Сокульський) у висвітленні історії краю. Історики-краєзнавці Запорізького національного університету та їх історико-краєзнавчі проекти: Серія шкільних підручників «Історія рідного краю»; Інтернет-проект: «Запоріжжя в іменах», «Забуті щоденники», «Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. Запорізька область», Серія «Усна історія Степової України». Краєзнавці Запорізької області: Запорізької політехніки, Бердянського державного педуніверситету, Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького, Національного заповідника «Хортиця», музейних державних, громадських, приватних культурно-освітніх установ та їх просвітницькі проекти і історико-краєзнавчі публікації. Вчителі-краєзнавці. Національна спілка краєзнавців України та її Запорізька обласна організація. Всеукраїнський журнал «Краєзнавство» (1993–2023) та електронний журнал «Краєзнавство Запорожжя» (2016–2018).

Проект «Реабілітовані історією», його Запорізька обласна редколегія та науково-редакційна група: керівники, виконавці, учасники.

Запорізьке генеалогічне товариство: його члени та напрацювання.

Змістовий модуль 3. Використання краєзнавчого матеріалу на уроках історії

Тема 5. Методики, прийоми та підходи історико-краєзнавчих досліджень та навчання

Загальноісторичні методи краєзнавчих досліджень та навчання. Хорологічний (просторовий) і хронологічний (часовий) методи. Порівняльно-історичний метод. Районування (регіонування). Динамічний метод. Статистичний метод. Картографічний метод. Культурно-історичний (дифузіоністський). Ретроспективний. Генетичний. Сучасні методи і підходи історико-краєзнавчих досліджень. Усна історія. Краєзнавчий туризм. Просопографія. Мікроісторія. Історія родини. Соціальна історія краю, міграційних та еміграційних процесів, історична демографія. Історія поселень, Містознавство. Історія підприємств, установ, закладів, організацій, спілок. Історія церкви. Історія вулиць. Історична біографістика: герої та антигерої. Декомунізація і деміфологізація місцевої історії.

Пояснювально-ілюстративний та -демонстративний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький методи навчання. Метод навчальних проектів.

Тема 6. Форми і засоби навчання історії рідного краю

Урок з елементами краєзнавчого матеріалу. Краєзнавчий урок: урок-лекція, урок-бесіда, віртуальна екскурсія, практичні та семінарські заняття, урок-диспут, урок-конференція, урок пам'яті. Поєднання традиційних методів навчання з інноваційними та практичними заняттями. Комбінування, взаємодоповнення, трансформування методів при викладанні історії рідного краю. Залежність форм, методів і прийомів навчання від психолого-вікових особливостей учнів та їх пізнавальних можливостей, від індивідуальних уподобань та нахилів. Впровадження диференційованого навчання та особистісно орієнтованого підходу до учнів при викладанні історії рідного краю.

Роль підручника з історії України та підручника з історії рідного краю. Використання текстів історичних джерел у викладанні історії рідного краю. Наочні матеріали та методи ілюстрації. Оригінали та копії історичних пам'яток як засоби навчання. Фольклорно-етнографічні матеріали. Зображальні джерела. Історичні карти. Усна народна творчість. Історичний анекдот. Роль мультимедіа. Презентації. Використання наукових публікацій і результатів наукових досліджень. Освітній потенціал художньої літератури, поезії, музики, кіно, мас-медіа. Інтернетресурси та соціальні мережі.

Змістовий модуль 4. Позаурочні та позашкільні форми навчання історично-краєзнавчого спрямування.

Тема 7. Музейно-екскурсійні форми навчання.

Проведення у музеї уроків, навчальних екскурсій. Використання музейних предметів і експонатів як наочного матеріалу на уроці. Підготовка доповідей і повідомлень учнів за матеріалами екскурсій. Написання творів, есе, створення презентацій з використанням матеріалів, вражень і знань, здобутих у музеї.

Екскурсії до місць пам'яті. Запорізькі варіації історичних екскурсій: Історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» Національного заповідника «Хортиця», «Вулицями старого міста Олександрівська», «Соцмісто», Святилища Хортиці, Протолче, Меморіал хортицьких менонітів, Театр козацького бою «Січові козаки», Кінний театр «Запорозькі козаки».

Туристично-краєзнавчі заходи та їх форми: дослідження, експедиція, краєзнавчий похід, краєзнавчий зліт. Співпраця загальноосвітніх шкіл із Запорізьким обласним «Центром туризму».

Тема 8. Факультативні заняття. Підготовка науково-дослідницьких проектів

Організація шкільних факультативів, їх типи. Особливості організації діяльності учнів на факультативних заняттях. Гурткова робота з історичного краєзнавства. Форми роботи гуртків: зустрічі з визначними діячами, зі старожилами, ветеранами, учасниками російсько-української війни, екскурсії до визначних місць, вечори, дослідницька робота: збирання й аналіз краєзнавчого матеріалу, опрацьовування результатів спостережень, робота з довідниками та науковою літературою, іншими джерелами історико-краєзнавчої інформації.

Мала академія наук, науково-практичні конференції. Науково-дослідницькі проекти: історія міста, села, школи, вулиці. Вивчення суспільно-корисної діяльності земляків, соціальних груп, колективів, громад, релігійних товариств. Дослідження родоводу. Просвітницькі конкурси, вікторини, олімпіади, історико-патріотичні заходи.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Лекція 1	Тема 1. Науково-педагогічний потенціал викладання історії рідного краю в школі.	2		*1 раз на тиждень /тиждень 1*
Семінарське заняття 1	Тема 1. Науково-педагогічний потенціал викладання історії рідного краю в школі.	2		*1 раз на тиждень /тиждень 1*
Самостійна робота	Тема 1. Науково-педагогічний потенціал викладання історії рідного краю в школі.	5		
Лекція 2	Тема 2. Визначення і вивчення регіональних особливостей історії рідного краю.	2		*1 раз на тиждень /тиждень 2*
Семінарське заняття 2	Тема 2. Визначення і вивчення регіональних особливостей історії рідного краю.	2		*1 раз на тиждень /тиждень 2*

Самостійна робота	Тема 2. Визначення і вивчення регіональних особливостей історії рідного краю.	5		
Лекція 3	Тема 3. Специфіка комплексів історичних джерел для реконструкцій історії краю.	2		*1 раз на тиждень /тиждень 4*
Семінарське заняття 3	Тема 3. Специфіка комплексів історичних джерел для реконструкцій історії краю.	2		*1 раз на тиждень /тиждень 4*
Самостійна робота	Тема 3. Специфіка комплексів історичних джерел для реконструкцій історії краю.	5		
Лекція 4	Тема 3. Потенціал системи місцевих архівів у вивченні історії рідного краю:	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Семінарське заняття 4	Тема 3. Потенціал системи місцевих архівів у вивченні історії рідного краю:	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Самостійна робота	Тема 3. Потенціал системи місцевих архівів у вивченні історії рідного краю:	5		
Лекція 5	Тема 3. Краєзнавчий ресурс музеїв Запорізької області	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Семінарське заняття 5	Тема 3. Краєзнавчий ресурс музеїв Запорізької області	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Самостійна робота	Тема 3. Краєзнавчий ресурс музеїв Запорізької області	5		
Лекція 6	Тема 3. Бібліотечна мережа та Інтернетресурси як джерела пізнання історії рідного краю.	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Семінарське заняття 6	Тема 3. Бібліотечна мережа та Інтернетресурси як джерела пізнання історії рідного краю	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Самостійна робота	Тема 3. Бібліотечна мережа та Інтернетресурси як джерела пізнання історії рідного краю	5		
Лекція 7	Тема 4. Приклади використання історичних джерел у висвітленні та викладанні історії Запорізького краю.	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Семінарське заняття 7	Тема 4. Приклади використання історичних джерел у висвітленні та викладанні історії Запорізького краю.	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Самостійна робота	Тема 4. Приклади використання історичних джерел у висвітленні та викладанні історії Запорізького краю.	5		
Лекція 8	Тема 5. Методики, прийоми та підходи історико-краєзнавчих досліджень та навчання	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Семінарське заняття 8	Тема 5. Методики, прийоми та підходи історико-краєзнавчих досліджень та навчання	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Самостійна робота	Тема 5. Методики, прийоми та підходи історико-краєзнавчих досліджень та навчання	5		

Лекція 9	Тема 6. Форми і засоби навчання історії рідного краю .	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Семінарське заняття 9	Тема 6. Форми і засоби навчання історії рідного краю	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Самостійна робота	Тема 6. Форми і засоби навчання історії рідного краю Підготовка презентації обраного питання	5		
Лекція 10	Тема 7. Позаурочні та позашкільні форми навчання історично-краєзнавчого спрямування.	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Семінарське заняття 10	Тема 7. Позаурочні та позашкільні форми навчання історично-краєзнавчого спрямування.	2		*1 раз на тиждень /тиждень*
Самостійна робота	Тема 7. Позаурочні та позашкільні форми навчання історично-краєзнавчого спрямування.	5		

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	**Вид контрольного заходу**	**Зміст контрольного заходу***	**Критерії оцінювання та термін виконання***	**Усього балів**
1	***2***	***3***	***4***	***5***
Поточний контроль				
Семінарське заняття №1-10	Виконання практичних завдань на семінарських заняттях: теоретична доповідь; рецензування доповіді, участь у дискусії; усний та письмовий аналіз історичного джерела	Завдання розміщено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	Критерії оцінювання: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	30
Контрольна робота	Тест	Тест розміщено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	Тест на платформі Moodle містить 10 питань. Кожне питання оцінюється в 0,5 балів. Тип питання: багатоваріантне https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	5
Практичне завдання	Написання есе	Варіанти тем: на вибір студента/студентки: 1. Чи потрібна Історія рідного краю як навчальна дисципліна в середній школі? 2. Історія рідного краю в моєму шкільному навчанні: корисний досвід чи зайвий навчальний предмет?	Критерії оцінювання: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	5

Практичне завдання: імітаційний урок	Імітаційний урок	Підготовка та презентація імітаційного краєзнавчого уроку	Критерії оцінювання: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	10
Практичне завдання: історико-краєзнавчий проєкт	Розробка та захист презентації науково-дослідного проекту	Презентація та захист навчального / історико-краєзнавчого проєкту	Критерії оцінювання: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	10
Усього за поточний контроль				**60**
Підсумковий контроль				
Залік	Теоретичне завдання – виконання тесту на платформі Moodle:	Питання для підготовки розміщено в СЕЗН ЗНУ https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	Критерії оцінювання https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15238	**20**
	Практичне завдання – написання есе на одну з пропонованих тем за вибором студента	Тематика есе: 1. Проблеми викладання історії рідного краю в школі 2. Яким Ви бачите викладання історії рідного краю в школі?	Критерії оцінювання https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1523	**20**
Усього за підсумковий контроль				**40**

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	**За шкалою університету**	**За національною шкалою**	
		Екзамен	**Залік**
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

Основна:

1. Актуальні проблеми теорії і методики навчання історії, географії та громадянознавства : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 20 березня 2025 р. / Ред. кол.: Терно С. (гол. ред.), Ігнатуша О., Лях С., Савчук Т.; Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя : ЗНУ, 2025. 369 с.
2. Актуальні проблеми теорії та методики навчання історії: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 10 травня 2023 р.) / Ред.кол.: Терно С. (гол. ред.), Ігнатуша О., Лях С., Савчук Т., Турченко Г., Турченко Ф. ; Запоріз. нац. ун-т. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 305 с.

3. Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. / Наук. редактор О. П. Реєнт, відповідальний редактор О. А. Удод. Київ, 2018. 112 с.
4. Дічек Н. Освітнє краєзнавство в Україні: оновлення теоретичних засад і виклики інформаційної війни. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 2. С. 172–187.
5. Модельні навчальні програми для 5–9 класів Нової української школи Профільна школа (з 2027 року) / Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku
6. Модельні навчальні програми для 10–12 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року) / Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-prohramy-dlia-10-12-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoly-profilna-shkola-z-2027-roku

Додаткова:

1. Верменич Я. В. Регіональна інтеграція в умовах глобалізації: теорії та сучасні реалії. Київ : Ін-т історії України, 2018. 351 с.
2. Верменич Я. В. Регіональна аналітика в Україні: сучасні дискурси соціогуманітаристики. Аналітична записка. Київ : Ін-т історії України, 2018. 110 с.
3. Верменич Я. В. Феномен пограниччя: Крим і Донбас в долі України. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2018. 369 с.
4. Збірка матеріалів (тез доповідей) учасників Обласної краєзнавчої конференції учнівської молоді «Краєзнавчі нариси Запорізького краю», присвяченої 80-річчю утворення Запорізької області. Ч. 2. «Гуманітарне краєзнавство». Запоріжжя: КЗ «Запорізький обласний центр туризму і краєзнавства, спорту та екскурсій учнівської молоді» ЗОР, 2019. 80 с.
5. Ігнатуша О., Ігнатуша О., Ігнатуша Г. Релігія та Дніпробуд (1927–1932): ілюзія вигнання. *Краєзнавство*. 2023 № 3-4 (112-123). С. 77–86.
6. Ігнатуша О. М. Актуальне звучання патріотичної поезії російсько-української війни 1917–1918 рр. на сторінках провінційної преси: приклад міста Олександрівська (Запоріжжя). *Шості Череванівські наукові читання: зб. наук. статей*. Вип. VI. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2022. С. 158-161.
7. Ігнатуша О. М. З історії автокефальної церкви на території краю за Дніпровими порогами (20-ті рр. XX ст.). *Спадщина: До 100-річчя Державного архіву Дніпропетровської області: зб. наук. статей і док.* / Держ. архів Дніпропетровської області; упор., ред. Н. Юзбашева. Дніпро, 2022. Вип. 5. С.220-229.
8. Історико-краєзнавчі дослідження: традиції та інновації: матеріали V Міжнародної наукової конференції (Суми, 11–12 листопада 2021 р.). У 2 ч. Ч. 2. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. 142 с.
9. Історія: Україна і світ. 10–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Київ, 2022. 64 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/Istoriya-Ukrayina.i.svit-Intehrovanyy.kurs.30.09.2022.pdf
10. Історія України. Всесвітня історія 6–11 класи Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Київ: HREC PRESS, 2022. 106 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf
11. Королько А. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Основи шкільного краєзнавства» (для студентів IV курсу спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)»). Івано-Франківськ, 2019. 78 с.
12. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник / Міністерство освіти і науки України; Ін-т освітньої аналітики; за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ, 2022. 358 с.

13. Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри: збірка наукових праць. Вип. 7 / Відп. ред. М. І. Михайлуца. Міністерство освіти і науки України; Одеський нац. морськ. ун-т; Ін-т історії України НАН України та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 608 с.
14. Понєдєльник Л. А. Методичні рекомендації для семінарських занять та самостійної роботи з нормативної дисципліни «Організація краєзнавчої роботи учнів у школі» для студентів підготовки бакалавра спеціальності: 014 «Середня освіта (Історія)» освітньої програми: «Історія, правознавство, суспільствознавство». Луцьк, 2022. 56 с. URL: http://surl.li/jtvms
15. Реєнт О. Краєзнавство в Україні: історичні традиції і стратегія розвитку. Вид. 2-ге, доп. Київ, 2021. 292 с.
16. Реєнт О. П. Освітянське краєзнавство як загальнодержавна справа. *Всеукраїнська нарада з питань викладання навчального курсу «Основи краєзнавства» у закладах вищої освіти*. Матеріали та документи. Київ, 24 травня 2018 р. Київ, 2018. С. 11–16.
17. Романько О. Історичне краєзнавство та історична регіоналістика: спільність та відмінність понять (до історіографії проблеми). *Історія та археологія*. 2026. №1. С. 92–101. DOI: https://doi.org/10.32782/cusu-hist-2026-1-11
18. Українське бібліотечне краєзнавство у Добу Незалежності: традиції, досвід, перспективи : збірник повідомлень Круглого столу, 28 травня 2026 р., м. Київ / ред. кол.: Т. Боровський (голова) та ін. Київ, 2026. 91 с. URL : https://omeka.nibu.kyiv.ua/s/nibu/media/7208
19. Українське краєзнавство в системі міжінституційних взаємодій: проблеми концептуалізації та практичної реалізації. *Збірник матеріалів XV Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції*, м. Полтава, 12 грудня 2019 р. / За заг. ред. О. П. Реєнта. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2019. 184 с.
20. Ihnatusha O., Frolov M. Reaction of social and political forces of Zaporizhzhia to the beginning of the hetmanate (april-may 1918). *East European Historical Bulletin*. 2021. № 21. С. 97–110.
21. Ihnatusha O., Ihnatusha A. Petro Smolichev – archivist: unknown page of prominent archaeologist and museologist activity (1932–1933). *Eminak*. 2022. № 2(38). P. 114–129/
22. Kolesnyk I. Global History. Conceptual History. Kyiv, 2022. 344 p.

Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України НАН України. URL: http://www.history.org.ua
2. Історична правда. URL: http://www.istpravda.com.ua/
3. Краєзнавство Запорожжя. Журнал Запорізької обласної організації Національної спілки краєзнавців України. URL: http://surl.li/jtvod
4. Краєзнавство. Сайт журналу. URL : https://nsku.org.ua/?page_id=5603
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/
6. Національна спілка краєзнавців України. URL: http://nsku.org.ua/
7. Україна модерна. URL: http://www.uamoderna.com
8. Українська електронна бібліотека. URL: http://exlibris.org.ua/main/index.html.
9. Український інститут національної пам'яті. URL: https://uinp.gov.ua/
10. Український історичний журнал. URL: http://uhj.history.org.ua/uk/home
11. Historians.in.ua. URL: http://www.historians.in.ua/index.php/en/
12. Zaporizhzhia Historical Review. URL: https://istznu.org/index.php/journal

7. Регуляції і політики курсу

Пропуски занять. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Пропущені заняття студенти відпрацьовують, отримуючи на них відповідні бали, під час консультацій у дні визначені графіком (див. сторінка дисципліни в Moodle) або в інші дні за попереднім узгодженням з викладачем. Комунікація щодо часу

консультацій відбувається через систему СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle) або електронну пошту. Консультації проходять у форматі онлайн-співбесід на платформі ZOOM або Google-Meet. Відпрацювання пропущених занять відбувається в індивідуальному порядку протягом семестру до кінця залікового тижня. Відпрацювання занять може здійснюватися й шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 50% невідпрацьованих пропущених занять і не набрали 35 балів, до сесії не допускаються. Відпрацювання пропущених занять припиняється по досягненні студентом 35 балів.

Політика академічної доброчесності. Одне з важливих завдань навчального процесу – формування нульової толерантності до академічної недоброчесності. Відповідно до чинних правових норм, порушенням норм академічної доброчесності зокрема вважається: плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства; фабрикація – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; фальсифікація – свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень; списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання. З метою формування відповідального ставлення до наукової діяльності та оприлюднення її результатів усі письмові роботи, що виконуються студентами під час проходження курсу, можуть бути перевірені на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення, яке використовує ЗНУ, результати перевірки аналізуються викладачем під час оцінювання роботи. Роботи, в яких виявлено ознаки плагіату або інших форм академічної недоброчесності, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем. Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються в ЗНУ, вимагають від студентів відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як бази даних рефератів та письмових робіт (Studopedia.org та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел зазначені вище в цьому силабусі.

Використання комп'ютерів і телефонів на занятті. Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття. Політика використання ШІ: ШІ може використовуватися як інструмент попереднього пошуку інформації. Усі аналітичні, інтерпретаційні та текстові частини завдань студент виконує самостійно. Використання ШІ для створення готових відповідей розглядається як академічна недоброчесність.

Комунікація. Планове спілкування викладача зі студентами відбувається згідно розкладу під час аудиторних занять та щотижневих консультацій викладача. За необхідністю воно може відбуватися на платформі ZOOM або Google-Meet. Базовою платформою для комунікації викладача з аспірантами є платформа Moodle. Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Для індивідуальних питань використовується сервіс приватних повідомлень. У випадку недоступності платформи Moodle використовується електронна пошта. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на платформі Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам». Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, надішліть електронного листа на пошту або у зазначені меседжери викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та курс.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Процедура забезпечення якості визнання результатів неформального та інформального навчання є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освіти ЗНУ. Правила зарахування результатів навчання які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам) визначені у Положенні ЗНУ Про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти (https://surl.li/gachqj).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2026-2027 н. р. доступний за адресою: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html .

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: https://lnk.ua/gk4x2wkVy .

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://lnk.ua/9MVwgEpVz .

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://lnk.ua/EYNg6GpVZ .

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/QRVdWGwe3; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://lnk.ua/3R4avGqeJ.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://lnk.ua/5pVJr17VP.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Наукова бібліотека: https://library.znu.edu.ua/. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

Система ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): https://moodle.znu.edu.ua/.
Посилання для відновлення паролю: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: https://sites.znu.edu.ua/child-advance/.